

Оқытушылармен әдістемелік сабақтар

Лубова Татьяна Николаевна
Башқұрт мемлекеттік аграрлық университетінің
доценті

Университеттің профессорлық-оқытушылық құрамының педагогикалық шеберлігін арттыруға ықпал ететін әдістемелік жұмыстың негізгі бағыттарының бірі әдістемелік сабақтар өткізу болып табылады. Оқытушылармен әдістемелік сабақтардың негізгі нысандары:

- нұсқаушы-әдістемелік сабақтар;
- демонстрациялық (демонстрациялық) сабақтар;
- ашық сабақтар;
- өзара сабаққа қатысу;
- жас оқытушыларға арналған сынақ сабақтары.

Әдістемелік сабақтарды жоспарлау, ұйымдастыру, өткізу және талқылау үшін кафедра меңгерушісі жауап береді.

Әдістемелік сабақтардың барлық түрлері кафедра-лардың жұмыс жоспарларында көрсетіледі, онда әдістемелік сабақтың өткізілетін күні, сабақтың нысаны, оның тақырыбы, кім өткізетіні және өткізілетін орны көрсетіледі.

Демонстрациялық, ашық және сынамалық сабақтар кафедра отырысының хаттамасымен ресімделеді, бұл ретте демонстрациялық (көрсетілімдік) сабақтар талқыланбайды, ал ашық сабақтар үшін баға қойылады, ол кафедраның педагог қызметкерлерінің жалпы дауыс беруімен бекітіледі.

Кафедра меңгерушісі өзара Қатысу нысаны бойынша өткізілетін сабақтардан басқа, осы сабақтарға кафедраның профессорлық-оқытушылық құрамы толық құрамда болатындай әдістемелік сабақтар өткізуді жоспарлауы тиіс.

Оқытушылық-әдістемелік сабақтар (ИМЗ) кафедрада оқу процесін ұйымдастырудың ең тиімді әдістемелік тәсілдерін пысықтау және оқытушылардың оқыту тақырыптары бойынша күрделі мәселелерді, студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастырудың жекелеген мәселелерін, оларды даярлау сапасын бақылауды және т. б. біртұтас түсіну мен түсіндіруді белгілеу мақсатында өткізіледі.

Кафедрада нұсқаушы-әдістемелік сабақтарды кафедра меңгерушісінің нұсқауы бойынша кафедра меңгерушісі, оның орынбасары, әдістемелік комиссиялардың төрағалары немесе жетекші оқытушылар жүргізеді. Нұсқаушы-әдістемелік сабақтар оқытушылармен өткізіледі.

Сабақтарды өткізу әдістемесі мен тәртібін кафедра меңгерушісі айқындайды, олардың ұзақтығы 30 минуттан аспауы тиіс.

Уақытты үнемдеу және педагог қызметкерлердің

нұсқаушы-әдістемелік сабақтарға барынша қатысуын қамтамасыз ету мақсатында оларды кафедра отырысы (кеңесі) өткізілетін күні өткізген жөн.

Демонстрациялық (демонстрациялық) сабақтарды неғұрлым тәжірибелі оқытушылар жүргізеді және оқу бағдарламасының нақты тақырыбы бойынша сабақтарды өткізудің оңтайлы ұйымдастырылуы мен әдістемесін көрсетуге, оқытудың оң тәжірибесін, оқытудың жаңа әдістемелік тәсілдері мен техникалық құралдарын қолдану тәртібін беруге бағытталған.

Демонстрациялық сабақтар студенттерді оқытудың барлық түрлері бойынша өткізіледі. Бұл ретте демонстрациялық сабақтар оқу жылының (семестрдің) басында өткізілуі тиіс, яғни бұл, әдетте, бірінші дәріс, бірінші топтық, практикалық, зертханалық, әдістемелік және семинарлық сабақтар.

Демонстрациялық сабақтарды кафедра меңгерушісі, кафедраның жетекші оқытушылары мен профессорлары, яғни педагогикалық қызметкерлердің сабақтарын өткізу сапасын бақылайтын және оларға баға қоятын оқытушылар жүргізеді.

Ашық сабақтар озық тәжірибені тарату, сабақты өткізу әдістемесін зерделеу, сондай-ақ оқытушыға заманауи әдістемелік тәсілдерді меңгеруге көмек көрсету мақсатында өткізіледі.

Бұл форма білім беру процесінде инновациялық әдістерді енгізу және қолдану кезінде қазіргі жағдайда ерекше мәнге ие болады.

Мұғалімнің іс-әрекетінде әрдайым сабақтарды жүргізудің әдеттегі, дәстүрлі әдістері Кәсіби міндеттер мен мәселелерді шешудің заманауи деңгейін толық қамтамасыз етпейтін сәт болуы мүмкін. Бұл жағдайда ол жаңа әдістер мен әдістерге жүгінеді, өз қызметін талдайды және болжайды. Мұндай мұғалімнің әрбір оқу сабағы өзін жеке тұлға және кәсіби маман ретінде жүзеге асыруға себеп болады.

Басқа кафедралар мен факультеттер өкілдерінің қатысуымен ЖОО оқытушыларының ашық сабақтарында, әдетте, мүдделі пікір алмасу өтеді. Оқытушының іс-әрекетін интроспекциялау сөзсіз әдістемелік құндылықты білдіреді.

Сабақтың интроспекциясы-бұл демократиялық негізде басқарудың аналитикалық функциясын жетілдіру, оқытушыны білім беру процесін басқаруға қосу формасы, оқытушының оқыту сапасын арттыруға қатысу формасы.

Ұжымдық жоспарлау, даярлау, ашық сабақтар

өткізу және оқу сабағының қорытындысы бойынша оқытушымен бірлескен талдамалық қызмет бұл басқарудың демократиялылығы мен адамгершілігінің дәлелі, оқытушының педагогикалық шеберлігін, моральдық және материалдық көтермелеуді, кәсіби өсуді белгілеу, растау және өсіру мүмкіндігі. Мұғалімнің инновациялық қызметін шығармашылық процесс және шығармашылық қызметтің нәтижесі ретінде түсіндіруге болады. Кәсіби биіктерге, шығармашылық ұзақ өмір сүруге қол жеткізу, сондай-ақ болашақ мамандардың кәсібилігін оқыту заңдылықтарын білу біліктілікті арттырусыз және инновацияға деген қажеттіліксіз мүмкін емес.

Ашық сабақ өткізетін оқытушы отырыста кафедраны алға қойған мақсаттары, оларға қол жеткізу тәсілдері туралы алдын ала хабардар етіп, оқыту әдістерін таңдауды негіздегені жақсы. Бұл ретте оқытушы сабақты өткізудің жоспар-конспектісін жасап, оны кафедра меңгерушісінде бекітуі тиіс.

Ашық сабақтың жоспар-конспектісінде:

- сабақ түрі, тақырыбы, мақсаттары, оны өткізу орны мен уақыты;
- оларды қарауға болжамды уақыты бар оқу мәселелері;
- қолданылатын көрнекі құралдар, Оқытудың техникалық құралдары;
- студенттердің өзіндік жұмысына арналған әдебиеттер;
- кафедра меңгерушісі бекіткен дәріс конспектісі;
- сабақтың оқу мәселелерін қараудағы әдістемелік тәсілдер (оқытылатын пәндегі тақырыптың рөлі мен орны, ғылыми мазмұнның сипаттамасы, Оқытудың техникалық құралдарын және мультимедиялық қамтамасыз етуді қолдана отырып өткізудің ерекшеліктері, оқытудың белсенді әдістерін қолдану, сабаққа қатысуды бақылау, студенттердің өзіндік жұмысына арналған ұсыныстар);
- сабақ тақырыбы бойынша бақылау сұрақтары.

Әдетте, ашық сабақ аяқталғаннан кейін, сол күні меңгеруші оны кафедра отырысында талқылауды ұйымдастырады. Талқылау келесі ретпен өтеді:

- профессор-оқытушылар құрамын алдыңғы сабақтарда және алдағы сабақтардың тақырыптарында зерттелген тақырыптар туралы, сондай-ақ ашық сабақтың негізгі мақсаттары туралы хабардар ете отырып, ашық сабақ өткізген оқытушы сөз сөйлейді:

- оқытушылар тексерілетін оқытушыға нақтылау сұрақтарын қояды;
- оқытушылар жағымды жақтарын атап өтіп, әдістемені жетілдіру бойынша ескертулер мен ұсыныстар айтады, сондай-ақ сабақты бағалайды;
- қорытынды сөз тексерілетін оқытушыға беріледі;
- кафедра меңгерушісі талқылауды қорытындылайды және ұсынылған бағалауды (бағаларды)

дауыс беруге бекіту туралы мәселені қояды, көпшілік дауыспен бағалау бекітіледі.

Ашық сабақтар педагог қызметкердің бос лауазымына орналасу конкурсына қатысу үшін құжаттар тапсырған оқытушыларда да өткізіледі.

Сынақ сабақтарын кафедраның Жас (Бастаушы) оқытушылары, оның ішінде аспиранттар бастапқы әдістемелік тәжірибе жинақтау және олардың әдістемелік даярлық деңгейін бақылау мақсатында өткізеді.

Жас оқытушыға кафедра оқытушысы (доцент немесе профессор) немесе ғылыми жетекші бекітіледі, егер жас оқытушы оны педагогикалық қызметке дайындайтын аспирант болса. Сынақ сабағын өткізуі тиіс оқытушы сабақты өткізудің жоспар-конспектісін жасайды және оны кафедра меңгерушісінде бекітеді.

Сынақ сабақтарын өткізер алдында жас оқытушыға кафедраның неғұрлым дайындалған (тәжірибелі) әдіскерлерінің, оның ішінде оны дайындауға бекітілген оқытушының бірнеше сабақтарына қатысуға кеңес берген жөн. Бірінші сынақ сабағынан кейін оның талқылауы өтеді, оны кафедра меңгерушісі ұйымдастырады, оқытушылар оқыту әдістемесін жетілдіру бойынша ескертулер жасайды және ұсыныстар береді, әдетте, кафедраның тәжірибелі әдіскерлерінің, сондай-ақ басқа да кафедралардың сабақтарына қатысуға кеңес береді, жас педагогты даярлауға бекітілген оқытушыға міндеттер нақтыланады.

Бастауыш оқытушы екінші сынақ сабағын өткізгеннен кейін және оны отырыста талқылағаннан кейін кафедра оқытушының сабақтарын өз бетінше өткізуге рұқсат беру туралы немесе оны одан әрі даярлауды жалғастыру және орындылығы туралы шешім қабылдауы керек.

Кафедраның Жас оқытушымен сабақтарды өз бетінше өткізуге рұқсат беру туралы шешімінен кейін " бекітілген " тәжірибелі оқытушы (тәлімгер) оның сабақтарына мезгіл-мезгіл қатысады, олардың нәтижелерін талдайды, сабақтарға дайындалу, оларды өткізуді ұйымдастыру мәселелеріне көмектеседі және қажетті консультациялар өткізеді.

Әдетте, жас оқытушыларды тәлімгер ретінде оқыту 2-3 ай бойы жалғасады. Осы мерзім аяқталғаннан кейін тәлімгер кафедра меңгерушісіне хабарлап, онымен жас оқытушының ашық сабақ өткізетін күнін келісуі керек.

Оқытудың барлық кезеңінде жас оқытушылар әр сабаққа жоспар-конспект құруы қажет.

Педагог қызметкерлердің сабақтарға өзара қатысуы кафедра оқытушыларының тәжірибе алмасу және сабақтарды жоспарлау, ұйымдастыру және өткізу әдістемесінде өзара көмек көрсету мақсатында жүргізіледі.

Кафедраның оқу пәндері бойынша сабақтарды оқытуда әдістемелік дағдыларды жетілдіруде сабақтарға өзара қатысу үлкен пайда әкеледі. Әдетте, ашық және сынақ сабақтарын өткізгеннен кейін кафедра шешіміндегі тармақтардың бірі тәжірибелі әдіскерлердің сабағына қатысу болып табылады.

Әдістемелік шеберлікті арттыру, тек өз кафедрасының ғана емес, сонымен қатар факультет пен университеттің басқа кафедраларының оқытушыларының сабақтарына қатысу мәселесі маңызды болып табылады. Бұл жағдайда сабаққа өзара қатысу туралы келісу кафедра меңгерушілері арасында жүзеге асырылады.

Сабаққа әрбір өзара қатысқаннан кейін сабақты өткізу әдістемесін нақтылау мақсатында сабақ жетекшісі сабаққа қатысушылармен әңгімелесуі тиіс.

Кафедра меңгерушісі, жетекші оқытушылар жас оқытушылардың оқытушылық қызметке, оқытудың прогрессивті әдістерін игеруге және кафедра пәндерінің материалдық-техникалық базасын дамытуға деген қызығушылығын оятуы керек.

Жас оқытушылардың қалыптасуының маңызды факторы кафедра меңгерушісі мен жетекші оқытушылардың жеке үлгісі, яғни кәсіби беделі болып табылады. Ал, олар кафедраны дамыту үшін не істеді (ғылыми және оқу-әдістемелік басылымдары бар, материалдық-техникалық базаны дамытуда не жасалды), сондай-ақ студенттердің көпшілігі өздері

өткізетін сабақтардың әдістемесіне қалай қарайды. Жас оқытушылардың педагогикалық қызметіне дайындықтың тиімділігін арттыру және олардың тиісті білім, білік және дағдыларды алуы үшін кафедрада жас оқытушылардың педагогикалық қызметіне дайындықтың жеке жоспарларын әзірлеу қажет.

Әдебиеттер тізімі:

1. Григораш, О. в. кафедраның қызметін ұйымдастыру және жұмыс нәтижелерін бағалау / Григораш О. в., Трубилин А. и. – Краснодар: КубГАУ, 2012, - 596 Б.

2. Лубова, т. Н. білім алушылардың өзіндік жұмысын ұйымдастыру / Лубова Т.Н., Исламгулов д. р. / жинақта: ФМОС ВО шеңберінде жоғары білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыру. Бүкілресейлік ғылыми-әдістемелік конференция материалдары. - 2016. - 214-219 ББ.

3. Исламгулов, д. р. негізгі Кәсіптік білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде кәсіби стандарттарды қолдану / д. р. Исламгулов, Т. Н. Лубова // жинақта: во федералды мемлекеттік білім беру бағдарламасы аясында жоғары білім беру бағдарламаларын жүзеге асыру. Бүкілресейлік ғылыми-әдістемелік конференция материалдары. 2016. 161-170 ББ.